

Aan de leden van de
Expertgroep Herijking beroepsprofiel en opleiding
p/a secretaris van de expertgroep
Mevrouw drs. M. Kloppenburg

Utrecht, 16 mei 2023

Betreft: Inbreng Herijking beroepsprofiel en opleiding

Geachte mevrouw Hooge, geachte heer Paape,

Het SRA-bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van uw opdracht om in september 2023 te komen met een advies over de volgende belangrijke en onderling samenhangende onderwerpen:

- Herijking van het beroepsprofiel (of profielen) van de accountant;
- De wijze waarop (de governance van) de opleiding is ingericht, zowel theoretisch als praktisch, van startbekwaam tot vakbekwaam.

SRA maakt graag van de gelegenheid gebruik om met deze paper bij te dragen aan uw onderzoek en advies. Onze visie is gebaseerd op de langdurige betrokkenheid en het belang van onze vereniging bij dit thema, vanwege de toegevoegde waarde die toekomstbestendige professionals hebben op de toekomstbestendige dienstverlening die kantoren kunnen bieden aan entiteiten, stakeholders en het maatschappelijk verkeer.

We leverden in dat kader eerder inbreng bij de totstandkoming van -onder andere- het rapport van de commissie Dassen (2012)¹, de Contourennota van CEA en NBA (2014)² en onze reactie daarop³. De laatste inhoudelijke, onderbouwde reactie is nog steeds relevant en actueel. U vindt een aantal passages uit de reactie op de Contourennota terugkomen in onze huidige overwegingen.

De opbouw van deze paper sluit onder meer aan bij de negen kenmerken die volgens het rapport 'Stip op de Horizon' van CEA en RPO⁴ een toekomstbestendige en studeerbare accountancyopleiding typeren.

---

¹ 'Een accountantsopleiding op maat voor het maatschappelijk verkeer', zie <https://www.cea.nl/siteassets/archief/commissie/publicaties/rapport-adviescommissie-herziening-eindtermen-dassen.pdf>

² Zie <https://www.accountant.nl/siteassets/accountant.nl/diversen/contourennota-een-marktgericht-opleidingsmodel.pdf>

³ Zie <https://www.accountant.nl/siteassets/accountant.nl/diversen/reactie-sra-contourennota-opleidingsmodel-27-februari-2014.pdf>

⁴ Zie pagina 4 van het rapport, <https://www.cea.nl/themas/project-stip-aan-de-horizon/>

We hebben onze inbreng als volgt opgebouwd:

- Inleiding
- Aanbevelingen
- Trends en ontwikkelingen
- Beroeps- en competentieprofiel en certificerende bevoegdheid
- Bevoegdheden startbekwame accountant
- Titel
- Instroom, doorstroom en na-ervaringsonderwijs
- Leeruitkomsten
- Leeromgeving
- Toetsing
- Eigenaarschap, regie en toezicht

Vanzelfsprekend zijn we graag bereid een nadere toelichting te geven of met u van gedachten te wisselen.

Met hartelijke groet,
namens bestuur en directie

Diana Clement AA RA
bestuursvoorzitter

Inleiding

Het belang van de onderwerpen waarover u een advies mag geven is zonder meer evident. Mede gezien allerlei ontwikkelingen binnen de maatschappij, binnen de BV Nederland en binnen de sector zelf, is -bezien vanuit de kern van het beroep- een heroriëntatie op een toekomstbestendig accountantsberoep noodzakelijk.

Van belang is dat de professional te allen tijde kan meebewegen, relevant is en kan bijdragen aan het toevoegen van betrouwbaarheid in het maatschappelijk verkeer, bij alle stakeholders van een onderneming. De basis daarvoor wordt gelegd in beroepsprofiel en opleiding, en bij de definiëring van de randvoorwaarden.

Kern accountantsberoep

De kern van het accountantsberoep is het waarborgen van de kwaliteit van (niet-)financiële informatie over alle typen ondernemingen, organisaties en instellingen. Accountants dragen bij aan vertrouwen in de economie. Niet alleen de (wettelijke) controle van jaarrekeningen is hierbij relevant. Ook de andere bijdragen die zij leveren aan de schakels van de (financiële) verantwoordingsketen zijn belangrijk in het economische verkeer.⁵

Uitgaande van de kern van het accountantsberoep, vindt SRA het van belang om bij de definiëring van de randvoorwaarden van profiel en opleiding, zowel in theorie als praktijk aan te sluiten bij het economisch verkeer, markt en maatschappij.

Mkb als uitgangspunt

Aangezien mkb-ondernemingen verantwoordelijk zijn voor meer dan 60% van de toegevoegde waarde van de BV Nederland en voor 70% van de werkgelegenheid zorgen,⁶ zal de kern van profiel en de basis van de opleiding 'het mkb' als uitgangspunt moeten hebben. Daarin heeft nadrukkelijk ook de certificerende bevoegdheid een plaats. Zeker als wordt uitgegaan van de drie kernspecialisaties van elke accountant zijnde audit & assurance, ICAIS en externe verslaggeving.

Omdat bovendien een wezenlijk deel van het beroepsprofiel en de opleiding een plaats heeft en krijgt, en tot uiting komt bij de werkzaamheden die de startbekwame accountant uitoefent binnen de kaders en organisatie van kantoren, vindt SRA het van belang om vanuit dat perspectief input te leveren.

Toekomstbestendig

Vooruitlopend op de herijking van het beroepsprofiel is recentelijk op initiatief van de CEA en de RPO het rapport Stip aan de horizon⁷ verschenen. Vanuit de signalering dat de aantrekkelijkheid en studeerbaarheid van de accountantsopleiding onder druk staan, dat het accountantsberoep in het algemeen minder aantrekkelijk ervaren wordt, en de effecten daarvan op de (krappe) arbeidsmarkt, schetst dit rapport de contouren van een toekomstbestendige en studeerbare accountancyopleiding. Tevens wordt een aantal voorstellen gedaan hoe dit te realiseren.

---

⁵ Bron: Verordening op de beroepsprofielen, NBA

⁶ Bron: Kamer van Koophandel

⁷ Zie <https://www.cea.nl/themas/project-stip-aan-de-horizon/>

Vanuit thema's als integratie tussen theorie en praktijk, brede instroom, meer ruimte in de opleiding, vernieuwingen in onderwijs en toetsing en betere samenwerking en regie tussen partijen is gewerkt aan inhoud, efficiency en effectiviteit (zoals integratie met interne kantooropleiding en HR) van de opleiding.

Aanbevelingen

Het SRA-bestuur komt op basis van overwegingen tot de volgende aanbevelingen, die in het vervolg van deze paper nader zullen worden toegelicht:

1. Definieer het mkb-perspectief ten behoeve van het beroepsprofiel voor de accountant opnieuw vanuit verschillende percepties zoals economisch, juridisch en fiscaal. Neem vervolgens het mkb-perspectief als uitgangspunt en basis voor beroepsprofiel en opleiding. Dit betekent dat de startbekwame accountant na de basisopleiding tot startbekwame accountant de certificerende bevoegdheid (werk- en denkniveau) kent en als professional in staat is om de kwaliteit van alle typen informatie (financieel en niet-financieel) over alle typen ondernemingen, organisaties en instellingen te waarborgen.
2. Doe onderzoek naar trends en ontwikkelingen, en naar wat de verschillende stakeholders in het maatschappelijk verkeer in het algemeen en in het mkb-segment in het bijzonder in de jaren '30 zullen verwachten van accountants en gebruik de uitkomsten van het onderzoek als aanvullende input voor het beroepsprofiel.
3. Integreer titulatuur en kies voor één beroepstitel (openbaar) accountant, met registeraccountant als opleidingstitel. Kies eventueel voor een nieuwe accountantsopleiding met een nieuwe titel als dit nodig is voor een eenduidige instroom in het beroep. Kies voor inschrijving van specialisaties in het register. Dergelijke specialisaties worden behaald door na-ervaringsonderwijs, na het afronden van de geïntegreerde praktijkopleiding tot startbekwame accountant. Certificerende bevoegdheid is daarbij geen specialisatie, maar kan wel aanleiding geven tot gradaties.
4. Laat de op de kantoren gebruikte loopbaanmodellen en HRM performance tools aansluiten op de geïntegreerde praktijkopleiding. In deze modellen wordt immers ook aandacht besteed aan de persoonlijke vorming en de maatschappelijke rol van de accountant.
5. Formuleer -mede aan de hand van de in het competentie- en beroepsprofiel genoemde rollen-, leeruitkomsten op zowel het eindniveau als op beheersingsniveaus voor associate degree en bachelor (en master). Hierdoor moeten studenten ook in eerdere fasen aan beroepsproducten werken. Het betreft hier zowel vaktechnische leeruitkomsten als vaardigheden, waaraan geïntegreerd wordt gewerkt. Gebruik eventueel delen van de huidige eindtermen als indicatoren aan de hand waarvan de leeruitkomsten kunnen worden aangetoond.
6. Combineer theorie en praktijk ook al in de bachelorfase en de masterfase, zodat de kantoren in een eerder stadium de studenten een werkplek kunnen aanbieden.

Daarbij kunnen tevens al tijdens de bachelorfase persoonlijke ontwikkelingsplannen worden opgesteld en goede werkafspraken worden gemaakt tussen de kantoren en de onderwijsinstellingen. Zowel bij de hogescholen als de universiteiten vragen de studenten om meer praktijk in de opleiding.

7. Neem afscheid van beperkende (uren)normen voor aantal en type opdrachten en van variatie in bedrijfstypen. Het aantal kantoren dat op die manier aan de eisen van een geïntegreerde beroepsopleidingsplaats kan voldoen, zal daardoor toenemen. Hierdoor ontstaan meer opleidingsplaatsen en worden mogelijk meer al bij de kantoren werkzame medewerkers geïnteresseerd de opleiding tot accountant te volgen.
8. Voer bij het bekostigd onderwijs programmatisch toetsen in. Bij deze vorm van toetsen worden meerdere datapunten verzameld, aan de hand waarvan kan worden aangetoond dat de leeruitkomsten zijn behaald. Deze datapunten kunnen voor een belangrijk deel in de praktijk worden gerealiseerd waardoor een grotere en belangrijkere rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, en zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.
9. Leg het eigenaarschap en de regie over de geïntegreerde beroepsopleiding neer bij de stagebureaus, zodat zij werkafspraken kunnen maken met universiteiten, hogescholen en andere aanbieders van onderwijsonderdelen over het aanbieden van theorie ten dienste van de uitvoering van de opdrachten.
10. Versterk de positie van de praktijkbegeleiders op de kantoren en borg bij voorkeur hun taakuitoefening in het HRM-systeem van de kantoren. Zorg ervoor dat zowel de trainees als de begeleiders voldoende tijd en aandacht krijgen voor de opleiding en begeleiding van de trainees.
11. Een geïntegreerde opleiding vraagt om geïntegreerd toezicht. Breng het toezicht op de geïntegreerde opleiding onder bij één partij, die de uitvoering mandateert aan de stagebureaus. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden uitgebreid door de praktijkstage al te laten starten bij het bekostigd onderwijs, waarbij de stagebureaus het praktijkdeel in die fase mandateren aan de opleidingsinstellingen en steunen op de accreditatie door de NVAO.

Onze visie en aanbevelingen worden hieronder inhoudelijk onderbouwd.

Trends en ontwikkelingen

CEA en RPO signaleren in het rapport Stip aan de Horizon een aantal trends en ontwikkelingen die aandacht vragen van de accountant, en tegelijkertijd de vraag oproepen of de accountantsopleiding voldoende in staat is om hierop te reageren.

- Toenemende vraag naar advies en assurance over duurzaamheid, goed sociaal beleid en aandacht voor maatschappelijke problematiek leidend tot nieuwe uitdagingen en elementen in de verslaglegging, maar ook in de dialoog met stakeholders en interne beheersing. Deze ontwikkelingen leveren ook nieuwe behoeftes aan competenties voor accountants;
- Toenemende aandacht voor frauderisico's;
- Toenemende aandacht voor het borgen van de continuïteit van organisaties;
- Voortdurende trend tot digitalisering met nieuwe kansen, maar ook hier nieuwe behoefte aan competenties voor accountants.

Daarnaast schetsen we andere relevante aspecten en context voor een toekomstbestendig accountantsberoep:

- Maatschappelijke, demografische, technologische & (arbeids)marktontwikkelingen hebben impact op het beroep, de aantrekkelijkheid en studeerbaarheid ervan;
- Om de instroom van allround professionals te waarborgen en de vijver aan professionals te vergroten, is een brede basisopleiding inclusief certificerende bevoegdheid van belang. Na de basisopleiding kan de startbekwame accountant zich specialiseren naar verdere vakbekwame accountant en een gerichte keuze maken. Dit maakt het beroep aantrekkelijker voor aankomende studenten;
- Vragen rond een aantal kernaspecten van het beroep zijn nog niet uitgekristalliseerd: certificerende bevoegdheid, opleidings- en beroepstitel, taken van de beroepsorganisatie (wat wel/niet en voor wie wel/niet), voor welke bloedgroepen wel/niet;
- De wens van de AFM om kantoren nadrukkelijker aan te spreken (bevoegdheden), de gap tussen de WAB (accountant als normadressant) en de WTA (kantoororganisatie als normadressant), en de wens van de NBA om bij de inrichting van de regelgeving meer evenwicht te zoeken tussen kantoren en professional;
- Internationale wetgeving die zich meer gaat richten op verschillen tussen less complex en complex entities in plaats van oob en niet-oob; dat gaat over alle opdrachten en alle kantoren heen;
- De doorwerking daarvan in het toezicht: Normstelling voor de werkzaamheden van de accountants en daarmee voor toezicht is nog steeds diffuus en onduidelijk omdat de NV COS niet geschreven en bedoeld zijn voor handhaving en daarop sinds de invoering van de Wta ook niet op zijn aangepast.
- De ontwikkelingen binnen de markt: het ontstaan van A (OOB), B (RV met RvC) en C (overige)-accountantsorganisaties en de mogelijke perceptie (en verwachtingen) door het maatschappelijk verkeer in combinatie met wet- en regelgeving;

Beroeps- en competentieprofiel en certificerende bevoegdheid

Stip aan de Horizon, kenmerk 1. Eén beroeps- en competentieprofiel als basis voor de verschillende opleidingsfasen van de accountant, gericht op een leven lang leren met onderscheid in de (aanvullend vereiste) kennis, vaardigheden en gedrag voor de te onderkennen opleidingsoriëntaties (Assurance en Accountancy-MKB).

Ten behoeve van de herziening van de opleiding is het zinvol het beroeps- en competentieprofiel voor de MKB-accountant en het daarmee samenhangende opleidingsprofiel te evalueren. Het Memo van de Commissie MKB aan de deelnemers van de rondetafelbijeenkomst Toekomstbestendige mkb-accountancyopleiding over het beroepsprofiel en daarmee samenhangende opleiding kan daarbij van dienst zijn.⁸

Volgens de Commissie MKB moet de specialisatie tot MKB Accountant zich vooral richten op de adviesfunctie van de accountant. 'Soft skills en psychologische vaardigheden moeten een prominent onderdeel zijn van de opleiding. Daarnaast moet in de MKB accountancy-opleiding verdieping plaatsvinden van de vakken die in de basisopleiding gegeven worden. Denk hierbij aan een verdieping van externe verslaggeving, (fiscaal) recht, verschillende adviesmogelijkheden en de rapportage daarvan. De MKB Accountant moet assurance-opdrachten en aan assurance verwante opdrachten kunnen uitvoeren. Tenslotte moet de MKB Accountant adviezen kunnen geven over onder meer, internal control en IT en, niet onbelangrijk, signalen van fraude kunnen herkennen'.

Schets speelveld en bijbehorend beroepsprofiel

Nadenken over een opleidingsmodel dat de eerste afgestudeerde professionals aflevert midden in de jaren '30, kan volgens SRA niet zonder ook een schets te maken van het beroepsprofiel van de accountant over 10, 15 jaar. Belangrijke vraag daarbij is: wat vraagt het maatschappelijk verkeer dan van de professional. Om daarop een antwoord te kunnen geven, is het van belang om eerst de (huidige) maatschappelijke ontwikkelingen te duiden en ons daarover vragen te stellen. Bijvoorbeeld:

- (Toenemende) vraag om extra kwaliteit in de markt;
- Veranderende behoeftes ondernemers; welke zijn dat in de jaren '30?;
- Uitvraag van stakeholders (banken, belastingdienst, financiers, bij aanbestedingen)
- Ontwikkeling wetgeving: ontwikkelingen fiscale wetgeving; webwinkel, internationalisering;
- Ontwikkeling aard en vorm van toezicht;
- Bedreigingen vanuit de digitalisering, zoals cybercriminaliteit
- Digitale ontwikkelingen en de daaraan gerelateerde assurance-uitvraag?
- De reden waarom een kleinere ondernemer naar een accountant gaat in plaats van een administratiekantoor: Naar onze mening wordt dat gevoed door de toegevoegde waarde die door de ondernemer wordt ervaren vanuit de drie kernspecialisaties audit & assurance, ICAIS en externe verslaggeving, en het vertrouwen dat door de accountant aan opgestelde verantwoordingen wordt toegevoegd.

Voordat een vertaalslag kan worden gemaakt naar differentiaties en opleiding, zal het beroepsprofiel én de markt/het speelveld van de professional in de jaren '30 in kaart moeten worden gebracht.

---

⁸ Zie <https://www.nba.nl/globalassets/zx-tb-123-ver-and-e/agenda-rondetafel-project-visie-op-kleine-mkb-praktijken-9-mei-2023.pdf>

Belang denk- en werkkader certificerende bevoegdheid

Speerpunt van SRA-beleid was en is het behoud van een professional met certificerende bevoegdheid. Vanuit onze bijna 35 jaar ervaring bij SRA-kantoren (werkzaam voor meer dan 55% van het mkb) weten we dat het denk- en werkkader dat een opleiding tot het controleren van de jaarrekening en het geven van Assurance biedt, noodzakelijke voorwaarde is voor optimale kwaliteit van alle aan assurance verwante werkzaamheden die op de kantoren worden uitgevoerd. Dus ook in de samenstelpraktijk.

SRA vraagt zich af of met de opleiding voor accountants zonder certificerende bevoegdheid een opleiding is ontworpen voor accountants die moeten concurreren met andere dienstverleners die dezelfde werkzaamheden verrichten, en waarbij het onderscheidend vermogen alleen tot uiting komt in een zwaarder regime aan regelgeving en (daarmee) 'duurder' zijn dan die andere dienstverleners.

Onderscheidend en aantrekkelijk beroep?

Wij vragen ons af er voldoende onderscheidend vermogen met andere beroepsbeoefenaren bestaat als de accountant naast kennis van externe verslaggeving, administratieve organisatie en interne beheersing geen gedegen kennis en vaardigheden (denk- en werkkader) heeft ten aanzien van de controle van de jaarrekening.

Hoewel aan het uitvoeren van vrijwillige controles geen wettelijke voorwaarden zijn verbonden, vallen die niet in het opleidingsdomein van de accountant met oriëntatie MKB, waardoor een dergelijke accountant in het algemeen niet vakbekwaam wordt beschouwd voor het uitvoeren van vrijwillige controles.

Over het algemeen bestaat het beeld dat het aantal vrijwillige controles sterk achterblijft bij het aantal wettelijke controles. Dat beeld is in de praktijk (meer dan 50% van het mkb vertegenwoordigend) onjuist. Het totaal aantal wettelijke controleopdrachten is nagenoeg gelijk aan het aantal vrijwillige controleopdrachten. Uit deze gegevens zou je de conclusie kunnen trekken dat ondernemers / het maatschappelijke verkeer waarde hecht aan de afgegeven vrijwillige verklaring door een certificerend accountant.

Behoeft markt en maatschappij

SRA constateert tevens dat aan het afgeven van bijzondere controleverklaringen zoals bijvoorbeeld WMO en subsidies, dezelfde wettelijke eisen worden gesteld aan certificering als de jaarrekeningcontrole. Hierdoor mogen dergelijke controleverklaringen niet door de accountant met oriëntatie MKB worden afgegeven, terwijl die wel tot het opleidingsdomein van die accountants worden gerekend.

Bijzondere controles worden verder uitgevoerd met behulp van standaarden die verwijzen naar standaarden met daarin overwegingen ten aanzien van risico's en te toetsen beweringen en werkzaamheden die passen bij de jaarrekeningcontrole, terwijl de accountant met oriëntatie MKB daar niet voor is opgeleid.

Bij subsidiecontrole zal de 'accountant' ook kennis moeten hebben van de processen en waar hij wel/niet op kan steunen; vergelijkbaar met interim-controle en controleaanpak bij de jaarrekening.

Allround startbekwaam

SRA ondersteunt een gezamenlijk beroeps- en competentieprofiel voor de startbekwame accountant en geeft er de voorkeur aan dat de basis voor de startbekwame accountant wordt ingevuld met de certificerende MKB-accountant voor een nader te bepalen deel van de wettelijke controles voor. Hier kan bijvoorbeeld worden gedacht aan minder complexe ondernemingen. Hiermee wordt overigens niet hetzelfde bedoeld als de in internationale regelgeving genoemde Less Complex Entities, die immers ook controles van kleine ondernemingen kunnen inhouden.

De startbekwame accountant wordt in dat kader opgeleid voor de controle van jaarrekeningen van minder complexe ondernemingen, waarbij hij samen met de kantoorleiding bij opdrachtaanvaarding zal moeten bepalen of de complexiteit van de onderneming past bij zijn opleidingsniveau. Complexiteit is daarbij in onze optiek overigens geen synoniem van internationaal, groot of OOB. De moeilijkheidsgraad en complexiteit van een wettelijke controle bij een internationale of grote onderneming of een OOB is immers niet per definitie hoger.

Specialisaties en licentie

Vanuit dat uitgangspunt zijn specialisaties mogelijk en wordt voorkomen dat er al in de basis versplintering ontstaat.

SRA is derhalve van mening dat de startbekwame accountant het niveau van een basisaccountant met certificerende bevoegdheid voor de jaarrekening moet hebben. Dit kan samengaan met het invoeren van een licentiestelsel voor de controle van jaarrekeningen van meer complexe ondernemingen. Het is hierbij gewenst dat er toegepast onderzoek plaatsvindt naar het beroepsprofiel van de toekomstige professional. Hierbij moet o.a. duidelijker in kaart worden gebracht hoe het staat met de uitvraag naar Assurance (wat vragen Belastingdienst, banken, andere financiële instellingen, de overheid, andere stakeholders?). Is er voldoende onderzoek gedaan naar deze kwalificerende factoren?

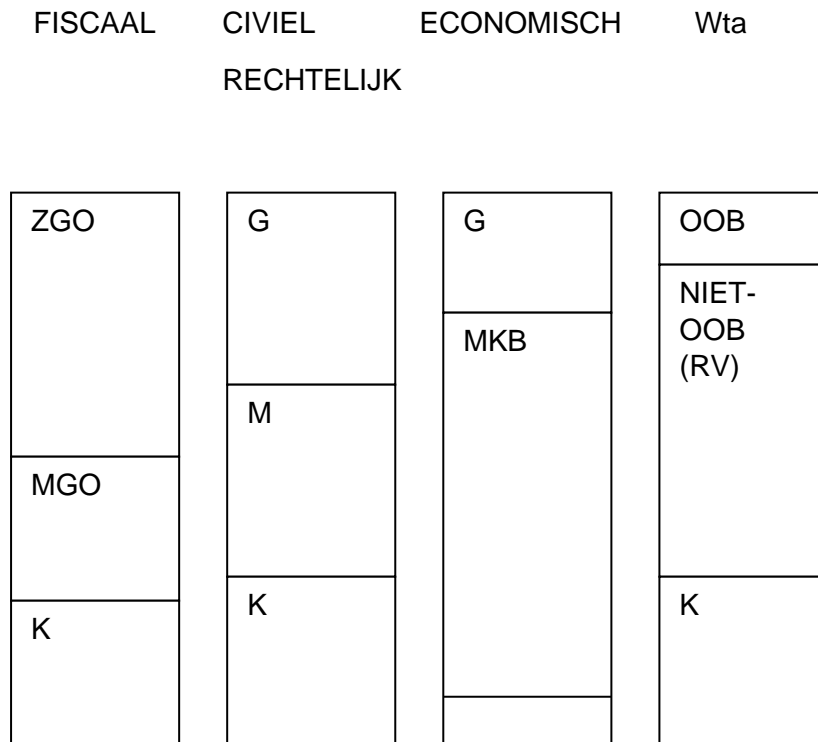
Wel bestaat er specifieke regelgeving voor bepaalde sectoren zoals ziekenhuizen, onderwijsinstellingen of banken. Om wettelijke controles in deze sectoren te kunnen/mogen uitvoeren, zijn specifieke competenties noodzakelijk en gewenst. Dit staat echter los van de discussie en het onderscheid OOB en niet-OOB.

We zouden ons kunnen voorstellen dat voor dat voor deze 'specialismen' post graduate courses worden gecreëerd, gefaciliteerd door de NBA. Afgestudeerde specialisten krijgen een aantekening in het Register.

MKB-accountant?

Wat verstaan we precies onder het begrip 'mkb-accountant' of de accountant werkzaam in het mkb? Hoe diffuus is dit begrip? Wat voor werkzaamheden voert een 'mkb-accountant' uit in de praktijk van alledag in het ZGM/MGO-segment (fiscaal), het G/M-segment (civielrechtelijk), voor familiebedrijven in het MKB-segment (economisch) of in het niet-OOB-segment (Wta)?

Hieronder de schematische voorstelling van verschillende percepties rond MKB, grootbedrijven, OOB en niet-OOB; Van links naar rechts:

Van belang is ook te vermelden dat het ‘mkb’ (de bakker op de hoek) waarover de politiek spreekt, slechts een fractie is van het mkb dat accountantskantoren bedienen. Daarbij nog de opmerking dat niet alleen de advies/samenstelpraktijk logisch complementair is in de mkb-praktijk, maar juist ook de controle/adviespraktijk.

SRA vraagt zich af of studenten/aankomende professionals hun assurance-vaardigheden in voldoende mate kunnen ontwikkelen zonder kennis van de controle van de jaarrekening te hebben op het huidige opleidingsniveau (terwijl er om meer kwaliteit in de markt wordt gevraagd). Ook voor de samenstelpraktijk zijn kennis van de structuur van de onderneming en controletechnieken van cruciaal belang.

Stip aan de Horizon

Het rapport Stip aan de Horizon wil uitgaan van één beroeps- en competentieprofiel voor aankomende en afgestudeerde accountants met onderscheid voor aanvullend vereiste kennis, vaardigheden en gedrag voor Assurance en MKB. Dit profiel is zowel van toepassing voor de accountantsopleiding als voor de permanente educatie en gaat uit van rollen die de accountant vervult en taken die de accountant uitvoert. Dit biedt kansen om de op de kantoren gebruikte loopbaanmodellen en HRM performance tools te laten aansluiten op de geïntegreerde praktijkopleiding. In deze modellen wordt ook aandacht besteed aan de persoonlijke vorming en de maatschappelijke rol van de accountant.

Het rapport gaat uit van een voor de accountantsopleiding gezamenlijke basis, een zogenaamde 'common body of knowledge, skills and behaviour'. Het lijkt de bedoeling te zijn dat deze basis gezamenlijk is voor zowel de accountantsopleiding assurance als MKB. Het lijkt nog niet duidelijk of deze gezamenlijke basis op master of bachelor niveau moet zijn en als er sprake is van een bachelor, of dat dan een wetenschappelijke bachelor moet zijn of ook een HBO bachelor mag zijn.

Als er geen certificering wordt gekoppeld aan de accountant met oriëntatie MKB, zou een wetenschappelijke bachelor een verzwaring van de huidige opleiding tot accountant met oriëntatie MKB betekenen. Dit zou kunnen leiden tot een lagere instroom voor mkb-kantoren ten gunste van de kantoren die met name assurance verrichten. Een dergelijke masteropleiding tot MKB accountant zonder certificering is immers niet onderscheidend genoeg van een opleiding tot controller. Het ligt dan ook voor de hand dat de gezamenlijke basis wordt gevormd door de certificerende bevoegdheid van de MKB-accountant, met als gevolg dat het niveau van de startbekwame accountant ligt op certificering van MKB-ondernemers. Het is onze mening dat dit de belangstelling en instroom voor de accountantsopleiding in het algemeen en de opleiding tot MKB-accountant vergroot.

Bevoegdheden startbekwame accountant

Het rapport Stip aan de Horizon presenteert een definitie van de startbekwame accountant als professional die vertrouwen toevoegt aan verslaggeving van een organisatie. Het rapport geeft niet aan wat onder het toevoegen van vertrouwen moet worden verstaan. SRA meent dat dit het volle spectrum van de ondernemingen van het mkb-domein moet worden: De certificering moet worden gekoppeld aan de startbekwame accountant, waarvoor de basis als zodanig wordt ingevuld met de certificerende MKB-accountant.

Het rapport bepleit dat studenten die starten met de geïntegreerde beroepsopleiding worden ingeschreven in een register van aspirant-accountants. Dit kan zowel statusverhogend werken als de bewustwording over gedrag, ethiek en beroepshouding van de trainees bevorderen, en daarmee de kwaliteit van accountantskantoren ten goede komen.

Ongewenste incentives

SRA vindt dit echter verzwarende regelgeving en geen bijdrage aan de aantrekkelijkheid van het beroep. We adviseren af te zien van een dergelijk register. Het zou immers zelfs tot ongewenste incentives bij cliënten kunnen leiden doordat de trainee in opleiding de regelgeving nog niet adequaat kan toepassen.

Volgens SRA moet de kantoorleiding beslissen over de eindverantwoordelijkheid en daarmee tekeningsbevoegdheid van de startbekwame en dus gekwalificeerde accountant. VGBA, NVKS en tuchtrecht geven voldoende waarborgen voor eventuele misstappen door startbekwame accountants die direct na het afronden van de geïntegreerde opleiding een eigen accountantspraktijk beginnen.

Titel

Het niveau voor de startbekwame accountant moet voor studenten die afstuderen aan hogescholen en universiteiten hetzelfde zijn, waarbij ook geen onderscheid in titels moet worden gemaakt. Het is daarbij wel reëel om accountants, opgeleid op verschillende niveaus de titel te relateren aan hbo- of wo-niveau (bachelor/master). Voor nadere specialisaties kunnen de specialisaties in het register worden bijgeschreven.

Eventueel aan specialisaties gekoppelde bevoegdheden maakt het voeren van twee titels onnodig. Een mogelijkheid is de nieuwe professional RA te noemen, waarbij RA verwijst naar het Register waarin de specialisaties zijn opgenomen.

Instroom, doorstroom en na-ervaringsonderwijs

Stip aan de Horizon, kenmerk 3. De accountantsopleiding faciliteert een brede(re) en meer diverse instroom en omvat een geïntegreerde beroeps- opleiding, gevolgd door na-ervaringsonderwijs. De focus in de geïntegreerde beroepsopleiding ligt op conceptuele vorming. Een student die met de beroepsopleiding start, kan als 'aspirant-accountant' ingeschreven worden in het accountantsregister van de NBA.

Stip aan de Horizon, kenmerk 7. Met het oog op de studeerbaarheid en het creëren van ruimte voor verdieping binnen de opleiding verschuiven onderwerpen/thema's van de accountantsopleiding naar het na-ervaringsonderwijs.

Het idee van het opleidingsmodel is dat er na een gezamenlijke basis specialisatie plaatsvindt. Zowel de gezamenlijke basis als de specialisatie zijn nog niet specifiek ingevuld. Accountantskantoren en de organen waarin zij zijn verenigd, zullen samen met universiteiten en hogescholen invulling moeten geven wat het unieke denken en handelen van de accountant is. Welke kritische leer- en beroepssituaties moeten aan bod komen in de accountantsopleiding en welke daarna in de specialisatie?

Bij de gezamenlijke basis is een discussie gaande of elke accountant certificerend bevoegd moet zijn. SRA is van mening dat de certificerende bevoegdheid voor mkb-ondernemingen de invulling voor de gezamenlijke basis moet zijn. Zodra de gezamenlijke basis is ingevuld kan voor specialisaties gedacht worden aan uiteraard verdieping in assurance en mkb, in een later stadium aangevuld met bijvoorbeeld meer verdieping op het terrein van IFRS, duurzaamheid, forensische accountancy, IT, fiscaliteit, enzovoorts.

Wegnemen drempels

In het rapport Stip aan de Horizon wordt voorgesteld de instroom vanuit andere disciplines te bevorderen door minder drempels toe te passen voor zij-instromers. Hierdoor wordt voorkomen dat studenten niet aan de opleiding beginnen omdat er geen omvangrijke en langdurige schakeltrajecten meer hoeven te worden doorlopen om deficiënties weg te werken voordat met de accountantsopleiding kan worden aangevangen. Door het wegnemen van dergelijke drempels wordt het voor zij-instromers aantrekkelijker om met de opleiding te starten en bij een accountantskantoor te gaan werken, waardoor het arbeidspotentieel wordt vergroot.

Het idee is dat aan de hand van een entreetoets het startniveau wordt vastgesteld en net als bij de 'reguliere' trainees een plan moet worden gemaakt welke competenties nog moeten worden behaald.

SRA juicht deze ontwikkelingen van harte toe en hoopt dat dit leidt tot een toename van multidisciplinaire teams, die in staat zijn kwalitatief betere oplossingen aan te dragen voor de in complexiteit toenemende vraagstukken van de ondernemingen.

Leeruitkomsten

Stip aan de Horizon, kenmerk 2. Een doorlopende leerlijn voor de professionele ontwikkeling van de (aankomende) accountants vertaald naar 'adaptieve' eindtermen voor elke opleidingsfase en het type oriëntatie of de werkomgeving van de (aankomende) accountant. De eindtermen en het beroeps- en competentieprofiel richten zich niet alleen op kwalificatie, maar ook op socialisatie en persoonsvorming.

Doel van de geïntegreerde praktijkopleiding is dat het aantal eindtermen naar beneden wordt bijgesteld en dat de trainee door middel van het opleveren van beroepsproducten aantoont dat geformuleerde leeruitkomsten voor het niveau van de startbekwame accountant worden behaald. Deze leeruitkomsten moeten naar ons idee zowel op het eindniveau als op beheersingsniveaus voor associate degree (AD) en bachelor (en master) worden geformuleerd, waardoor studenten ook in eerdere fasen aan beroepsproducten moeten werken. Het betreft hier zowel vaktechnische leeruitkomsten als vaardigheden, waaraan geïntegreerd wordt gewerkt. Hierdoor worden de praktijkopdrachten ook in het theoretisch onderwijs belangrijker en is er een belangrijker rol weggelegd voor de kantoren.

RPO en CEA geven aan dat de leeruitkomsten nog nader moeten worden ingevuld. Het lijkt daarbij zinvol een set van een beperkt aantal leeruitkomsten te ontwikkelen waaraan de MKB-accountant moet voldoen. Deze leeruitkomsten kunnen worden gekoppeld aan de diverse rollen die de accountant kan vervullen. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij het reeds bestaande beroeps- en competentieprofiel dat wordt gebruikt voor de permanente educatie.

De leeruitkomsten worden aangetoond door te voldoen aan een aantal nader te formuleren indicatoren, waarbij bijvoorbeeld de reeds bestaande vaktechnische en generieke eindtermen behulpzaam kunnen zijn. Kenmerk van de leeruitkomsten is dat vaktechniek en vaardigheden geïntegreerd aan de hand van de indicatoren worden ingevuld. Deze leeruitkomsten worden zowel op het eindniveau als op beheersingsniveaus voor AD en bachelor (en eventueel master) geformuleerd, waardoor studenten ook in eerdere fasen aan beroepsproducten moeten werken.

Inhoudelijke uitholling

Door verschuiving van bepaalde thema's naar de specialisaties wordt weliswaar de studeerbaarheid vergroot, maar wordt ook de opleiding inhoudelijk mogelijk deels uitgehold: kennisonderdelen bij de huidige afgestudeerde groep accountants zijn dan bij de toekomstig afgestudeerden niet meer aanwezig. Hierdoor ontstaan mogelijk risico's, die door het aanbieden van aanvullende opleidingen tijdig nadat het niveau van de startbekwame accountant is bereikt, moeten worden tenietgedaan. Hoewel specialisaties een goede bijdrage kunnen leveren aan de opleiding, laat deze bedreiging zien dat het van belang is de certificerende bevoegdheid te blijven koppelen aan de startbekwame accountant en daarmee ook aan de MKB-accountant.

Volgens SRA is het niet mogelijk accountants op te leiden voor assurediensten, zonder de benodigde kennis en vaardigheden van de controle van de jaarrekening. De kennis is naar ons idee nodig voor het kunnen afgeven van assurance op andere gebieden dan de jaarrekening.

Aansluiten bij markt en maatschappij

In principe is SRA dus voorstander van een opleidingsmodel waarbij elke accountant geschoold wordt voor het geven van Assurance, binnen de denk- en werkkaders van de wettelijke controle. Maar de leeruitkomsten moeten wel aansluiten bij de behoefte van de markt.

De opleiding moet immers opleiden tot de accountant die halverwege de jaren '30 afstudeert en gaat werken voor ondernemers en andere stakeholders die ongetwijfeld ook doorontwikkeld zijn/ andere behoeften hebben.

Volgens het SRA/bestuur moet er aanvullend onderzoek worden gedaan naar de behoeften van stakeholders, naar wat er van de accountant wordt verlangd in de jaren '30, zodat een nieuw opleidingsmodel de juiste elementen bevat, zoals eerder weergegeven.

Het opleidingsmodel moet afgestudeerden in staat stellen om het totale reilen en zeilen en de structuur van de onderneming te overzien. De leeruitkomsten moeten aansluiten bij de kennis, kunde, analytische en communicatieve vaardigheden van denk- en werkkader die passen bij de professional met certificerende bevoegdheid.

Leeromgeving

Stip aan de Horizon, kenmerk 4. In de geïntegreerde beroepsopleiding lopen theorie en praktijk volledig gelijk op, waarbij de theorie wordt aangeboden wanneer dat voor de praktijkuitoefening relevant is ('just-in-time'-onderwijs). De beroepsopleiding is gericht op verdieping van het accountantsdenken en -handelen en gedifferentieerd naar oriëntatie of werkomgeving.

Stip aan de Horizon, kenmerk 5. Voorwaarde voor effectief leren is een actieve leercultuur in de werkomgeving, zodat relevante ervaring leidt tot prestatieverbetering (betere oordeelsvorming). Dit stelt specifieke eisen aan de begeleiding en beoordeling van studenten en interventies die worden toegepast om het leren te stimuleren.

Stip aan de Horizon, kenmerk 6. Om optimale integratie van theorie en praktijk te realiseren wordt de opzet van het curriculum gekanteld van primair vakgericht onderwijs naar (modulair) onderwijs langs kritische beroeps- en leersituaties en specifieke thema's. De onderwijsinstellingen hebben daarbinnen de ruimte om zichzelf te profileren met hun eigen (organisatie-)identiteit.

Het rapport Stip aan de Horizon gaat uit van verdere integratie van het theorie- en praktijkdeel van de opleiding tot een geïntegreerde beroepsopleiding, en dat de theorie wordt aangeboden op het moment dat de trainee / student die nodig heeft voor het uitvoeren van de praktijkopdracht. Het rapport lijkt zich vooral te richten op de postmaster-fase en post-HBO-fase in combinatie met de praktijkopleiding.

De denkwijze biedt wellicht kansen voor stagebureaus om in gesprek te gaan met de hogescholen, vertegenwoordigd in het AC Scholenoverleg, om ook al in de bachelorfase theorie en praktijk te combineren, zodat de kantoren in een eerder stadium de studenten een werkplek kunnen aanbieden. Daarbij kunnen tevens al tijdens de bachelorfase persoonlijke ontwikkelingsplannen worden opgesteld en goede werkafspraken worden gemaakt tussen de kantoren en de onderwijsinstellingen.

Toename opleidingsplaatsen

Het rapport Stip aan de Horizon stelt voor afscheid te nemen van beperkende (uren)normen voor aantal en type opdrachten en van variatie in bedrijfstypen. Het aantal kantoren dat op die manier aan de eisen van een geïntegreerde beroepsopleidingsplaats kan voldoen, zal daardoor toenemen. Hierdoor ontstaan meer opleidingsplaatsen en worden mogelijk meer al bij de kantoren werkzame medewerkers geïnteresseerd de opleiding tot accountant te volgen.

Gezien de wens theorie en praktijk te integreren is het van belang de leeromgeving al tijdens de bachelorfase in toenemende mate te verplaatsen naar de praktijk, dus de student/trainee te laten werken aan beroepsproducten voor cliënten van accountantskantoren en dit simultaan vanuit het accountantskantoor en de opleiding te begeleiden. Reeds bestaande stages op MBO en bachelorfase HBO kunnen worden aangevuld met meer praktijkgerichte opdrachten in eerdere fasen van de bacheloropleiding. Daarnaast kan de post-HBO-opleiding verder worden geïntegreerd met de praktijkopleiding.

Op het HBO zijn al ontwikkelingen waar te nemen die hier invulling aan geven:

1. Aanbieden van duaal onderwijs aan Mbo'ers die een opstart willen maken naar de accountancy, gericht op het behalen van een HBO Associate Degree-diploma. Dit betreft een 2-jarige HBO-opleiding. Hier wordt nauw samengewerkt tussen HBO-instellingen en accountantskantoren, waarbij de voor de uitoefening van de taken noodzakelijke kennis op een interactieve en met de praktijk geïntegreerde wijze wordt aangeboden aan de studenten en waarbij de studenten het grootste deel van de tijd werkzaam zijn op het accountantskantoor. Wanneer dit succesvol blijkt te zijn kan dit verder worden uitgerold over de Jaren 1 en 2 van de bacheloropleiding. Stip aan de Horizon sluit hier goed op aan.

In het rapport Stip aan de Horizon wordt voorgesteld de instroom vanuit andere disciplines te bevorderen door minder drempels toe te passen voor zij-instromers. Hierdoor wordt voorkomen dat studenten niet aan de opleiding beginnen omdat er geen omvangrijke en langdurige schakeltrajecten meer hoeven te worden doorlopen om deficiënties weg te werken voordat met de accountantsopleiding kan worden aangevangen. Door het wegnemen van dergelijke drempels wordt het voor zij-instromers aantrekkelijker om met de opleiding te starten en bij een accountantskantoor te gaan werken, waardoor het arbeidspotentieel wordt vergroot. Het idee is dat aan de hand van een entreetoets het startniveau wordt vastgesteld en net als bij de 'reguliere' trainees een plan moet worden gemaakt welke competenties nog moeten worden behaald.

2. Praktijkgericht onderwijs in de Jaren 3 en 4 van de bacheloropleiding, waarbij de studenten zowel meewerken op het accountantskantoor en daar de reguliere werkzaamheden uitvoeren, als in groepen in projectvorm werken voor cliënten van de accountantskantoren aan bijvoorbeeld de volgende opdrachten:
  - Opstellen controleplan voor jaarrekeningcontrole en managementletter naar aanleiding beoordeling opzet AO/IB;
  - Procesoptimalisatie;
  - Opstellen financieel plan, rekening houdend met financiële, juridische en fiscale kansen en risico's;
  - Inrichten Management control system en Management information system, bijvoorbeeld aan de hand van een dashboard.

3. Post HBO opleiding met praktijkgerichte opdrachten, die door de toenemende integratie met de praktijkopleiding tevens kunnen worden ingebracht voor de praktijkopleiding. Dit zijn opdrachten voor cliënten op het gebied van:

- Risicogericht samenstellen
- Strategische analyse gericht op het formuleren van kritische succesfactoren en prestatie-indicatoren vanuit een SWOT-analyse en een advies over veranderingen in koers of in de interne organisatie, met aandacht voor persoonlijkheidspsychologie.
- Bedrijfsoverdracht
- ICAIS opdracht gericht op de geautomatiseerde omgeving ter bevordering van de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking gericht op managementinformatie.

Door verdere integratie kan de theoretische ondersteuning verder worden geoptimaliseerd voor toepassing in de praktijkstage. Er moet dan nadere invulling komen over de regierol, die bijvoorbeeld bij de stagebureaus kan komen te liggen.

Toetsing

Stip aan de Horizon, kenmerk 8. Voor het monitoren en bevorderen van de ontwikkeling van (aankomend) accountants wordt, naast en in plaats van summatief (slagen of zakken), op verschillende momenten in de opleiding formatief (ontvangen feedback die helpt verder te kunnen groeien)

Het rapport Stip aan de Horizon stelt een aangepaste wijze van toetsing voor, richting programmatisch toetsen. Bij deze vorm van toetsen worden meerdere datapunten verzameld, aan de hand waarvan kan worden aangetoond dat de leeruitkomsten zijn behaald. Deze datapunten kunnen voor een belangrijk deel in de praktijk worden gerealiseerd, waardoor een grotere en belangrijkere rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.

Programmatisch toetsen

Als het onderwijs in toenemende mate praktijkgericht wordt ingericht, kan programmatisch toetsen mogelijk een bijdrage leveren aan het toetsprogramma. Programmatisch toetsen is een holistische benadering waarbij wordt gekeken naar de gehele ontwikkeling van de student. Het doel van programmatisch toetsen is én het optimaliseren van de betrouwbaarheid van beslissingen over slagen en zakken, én het stimuleren van het leerproces van de student.

De leeruitkomsten van de gehele opleiding vormen de ruggengraat waarop beslissingen worden gebaseerd (summatief) en de ontwikkeling van de student wordt gevolgd (formatief). Bij programmatisch toetsen staan de volgende uitgangspunten centraal:

1. Inzicht in de ontwikkeling door een mix van datapunten (bijvoorbeeld coachgesprekken, peer-reviews, verslagen, feedbackformulieren, zelfreflectie en ook summatieve kennistoetsen);
2. Datapunten zijn bedoeld voor het geven van feedback en niet voor beslissingen over zakken en slagen. Er worden dus nooit studiepunten toegekend op basis van losse toetsen;

3. Leeropbrengsten of een competentieraamwerk vormen de ruggengraat van het toetsprogramma;
4. Constante dialoog over het gebruik van feedback voor zelfsturing;
5. Proportionele relatie tussen aantal datapunten en zwaarte van de beslissing;
6. Vereiste beoordelaarsexpertise gerelateerd aan het belang van de beslissing. Onderscheid tussen 'high', 'mid' en 'low' stakes. Zware beslissingen bij overgang naar volgend studiejaar en bij afronding opleiding.

Datapunten

De datapunten worden verzameld in een portfolio, waardoor steeds inzicht is in welke mate de student aan de hand van de leeropbrengsten competenties heeft ontwikkeld en daarmee dus de leeruitkomst heeft gerealiseerd. Door de mix van datapunten worden leeruitkomsten meerdere keren beoordeeld zonder dat daar een beslissing aan vasthangt. Zwaarwegende beslissingen worden pas genomen als voldoende datapunten zijn verzameld om een betrouwbare beslissing te kunnen garanderen.

Deze datapunten kunnen voor een belangrijk deel in de praktijk worden gerealiseerd, waardoor een grotere en belangrijkere rol voor de kantoren ontstaat en de trainees mogelijk de relatie tussen de opleiding en de uitvoering van de werkzaamheden beter herkennen, zich daardoor beter en sneller kunnen ontwikkelen. Hierdoor kan de voortijdige uitstroom van trainees mogelijk worden afgeremd.

Om succesvol programmatisch toetsen te kunnen introduceren, moet aan een aantal randvoorwaarden zijn voldaan:

- Programmatisch toetsen moet passen in de onderwijsvisie van de opleiding;
- Toepassen van verandermanagement om de wijzigingen in toetsen door te voeren en daarmee draagvlak te creëren
- Bestaan van een feedbackcultuur met rijke feedback. Het vraagt van docenten en praktijkbegeleiders dat zij goed feedback kunnen geven, gericht op de doorgaande leerlijnen.

Eigenaarschap, regie en toezicht

Stip aan de Horizon, kenmerk 9. In de ideale situatie ligt het eigenaarschap van de geïntegreerde beroepsopleiding bij één partij. De regie en samenwerking tussen bestaande partijen worden verbeterd om de integratie van theorie en praktijk en de effectiviteit en efficiency van de accountantsopleiding te optimaliseren.

In de optiek van het rapport Stip aan de Horizon ligt het eigenaarschap van de geïntegreerde beroepsopleiding bij één partij. Daarvoor heeft het rapport de accountantskantoren op het oog. In het rapport wordt immers gerept over accreditatie voor kantoren in plaats van stagebureaus.

Het is daarom relevant om te onderzoeken of deze vorm van accreditatie wenselijk is en (zo ja,) de voorwaarden te bepalen waaraan bij die accreditatie moet worden voldaan. Hierbij dient te worden benadrukt dat met name kleinere kantoren de beoogde rol niet kunnen spelen, in de knel komen en de strijd om de medewerkers verliezen.

Wij adviseren daarom het eigenaarschap en de regie over deze geïntegreerde beroepsopleiding neer te leggen bij de stagebureaus, zodat zij werkafspraken kunnen maken met universiteiten, hogescholen en andere aanbieders van onderwijsonderdelen over het aanbieden van theorie ten dienste van de uitvoering van de opdrachten.

In het rapport wordt de optie geopperd om de begeleiding van de trainees in het praktijkdeel bij universiteiten en HBO-instellingen te beleggen. Dit is ingegeven door de wisselende kwaliteit en taakinvinging door de praktijkbegeleiders. Het is daarom zaak op de kantoren de positie van de praktijkbegeleiders op de kantoren te versterken en bij voorkeur hun taakuitoefening in het HRM-systeem van de kantoren te borgen en zowel de trainees als de begeleiders voldoende tijd en aandacht te geven voor de opleiding en begeleiding van de trainees.

In de huidige geïntegreerde praktijkopleiding wordt toezicht gehouden door de CEA op de theoretische opleiding en door de RPO op de praktijkopleiding. Een geïntegreerde opleiding vereist ook geïntegreerd toezicht.

SRA adviseert daarom het toezicht op de geïntegreerde opleiding bij één partij onder te brengen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de praktijkstage al te laten starten bij het bekostigd onderwijs, waarbij de stagebureaus het praktijkdeel in die fase mandateren aan de opleidingsinstellingen en steunen op de accreditatie door de NVAO.